

Irina Shvets. Vinnytsia State Pedagogical University
after Mikhailo Kotsyubinsky,
professor of the department artistic education

Development of creativity of the future teacher of music in terms of vocational training in high school.

Summary. *The article is devoted to problems of development of creativity of future teachers of music in terms of vocational training.*

Keywords: *creativity, creative potential, creative thinking, professional training.*

Розвиток креативності майбутнього вчителя музичного мистецтва в умовах професійної підготовки у ВНЗ.

Анотація. *У статті розглядається проблема розвитку креативності майбутнього вчителя музичного мистецтва в умовах професійної підготовки.*

Ключові слова: *креативність, креативний потенціал, творче мислення, професійна підготовка.*

Постановка проблеми. Сьогодні в зв'язку з приєднанням України до Болонської конвенції особливо гостро постає питання модернізації вищої освіти, вирішення якого має задовольнити соціальну потребу в якісній професійній освіті. Вимоги, які пред'являються особистістю і суспільством до результатів освіти визначило необхідність кардинальних змін як у змісті освіти, так і в педагогічних технологіях. Ці вимоги і цілі реалізуються в креативному підході, що здійснюється в освіті - в системі безперервної формування творчого мислення та розвитку творчих здібностей у студентів. Студенти-випускники повинні володіти певними вміннями і навичками, що дозволяють їм відповідати стандартам викладання обраної ними дисципліни і сучасному рівню знань. Навчитися цьому вони повинні в досить короткий термін. Високо цінуються якість викладання, самобутність, оригінальність викладача, його здатність налагодити

контакт з аудиторією, широка ерудованість і наявність знань в суміжних областях. Отже, основна мета системи освіти - пробудити в людині творця і розвинути в ньому закладений творчий потенціал.

Складні завдання, які сьогодні ставляться перед вищою школою, не можуть бути успішно вирішені без подальшого удосконалення мистецької підготовки студентів-музикантів в умовах педагогічного університету, оскільки на сучасному етапі стоїть гостра необхідність формування нових кадрів, вільних і ініціативних, тому що тільки творчий педагог може виховати творчого учня. Важливого значення у зв'язку з цим набуває переорієнтація навчання з чисто прагматичної на духовно-творчу мету і стосується це насамперед мистецької освіти. Це обумовлює необхідність цілеспрямованої, систематичної роботи з розвитку креативності, що є показником гармонійного поєднання творчого мислення з високорозвиненими професійними вміннями.

Аналіз наукових досліджень. Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми показав, що креативність як характеристика особистості сучасного фахівця дістала психологічне обґрунтування в працях О.О.Бодальова, Л.С.Виготського, У.Джемса, Г.С.Костюка, Ж.Піаже, С.Л.Рубінштейна та багатьох інших. Педагогічні дослідження Н.В.Гузій, Ю.М.Кулюткіна, М.О.Лазарева, С.О.Сисоевої, П.Торренса, Х.Е.Трика, Т.І.Шамової, Г.І.Щукіної, Ю.Л.Львової дають нам ґрунтовну підставу вважати, що визначальною якістю творчої особистості є креативність, яка з одного боку, виступає важливою характеристикою діяльності, умовою і її результатом, а з іншого, – це цілісна особистісна якість, яка виступає системоутворюючою ланкою в структурі професіоналізму вчителя музики.

Крім того, у роботах М.Зіновіної, І.Медакової, Н.Пейсахова, А.Єсаулова та ін. звертається увага на те, що успіх системного творчого мислення в процесі професійної підготовки багато в чому

визначається рівнем сформованості основних компонентів творчого мислення на більш ранніх етапах формування особистості. До таких компонентів входять: здатність до аналізу, синтезу, порівнянню та встановленню причинно-наслідкових зв'язків, критичність мислення та здатність знаходити протиріччя, прогнозування можливого розвитку, здатність всебічно бачити будь-яку систему або об'єкт в аспекті минулого (теперішнього, майбутнього), будувати алгоритм дій, генерувати нові ідеї і вирішувати їх у образно-графічній формі.

Одночасно науковці Б.Ананьєв, І.Зимняя, М.Бобнева стверджують, що студентський вік є найважливішим періодом у житті людини. У цей період молода людина засвоює основні принципи професійного кредо. У процесі навчання та практики відбувається формування професійних умінь та навичок, необхідних в організації навчально-виховного процесу і, зокрема, активізації креативного потенціалу особистості [1].

Вперше експериментально обґрунтував перелік особливостей креативного мислення психометрист Д. Гілфорд. Він вважав, що інтеграція конвергентного (логічного, послідовного, лінійного) і дивергентного (цілісного, інтуїтивного, релятивного) мислення приводить до народженню нових ідей та мистецьких творів.

Креативність може характеризувати особистість в цілому та її окремі здібності. Існують різні визначення поняття «креативність». Під цим поняттям частіше усього розуміють здатність модифікувати, покращувати та набувати технічні навички, приймати нові, нестандартні рішення, розглядати проблеми під новим кутом зору.

Креативність визначалася П.Торренсом як процес появи чутливості до проблем, дефіциту знань, їх дисгармонії, незгідності, несумісності, розбіжності; фіксації цих проблем; пошуку рішень, висування гіпотез; перевірок, змін та переперевірок та, нарешті, формування та повідомлення результату рішення [2].

Х.Е.Трик вважає, що в самому загальному вигляді поняття креативність включає в себе минулі, супутні і послідуочі характеристики процесу, в результаті якого людина (чи група людей) створює будь-що, не існуюче раніше. Виходячи з цього, в дослідженні творчості він відокремлює наступні основні напрямки, які розглядають креативність як: продукт, процес, здібність, рису особистості в цілому [3].

Мета статті – проаналізувати специфіку використання технологій професійної підготовки спрямованих на креативний розвиток студентів мистецьких спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Для креативної особистості характерним є яскрава саморегуляція сприйняття, її спрямованість на вирішення будь-якої проблеми або завдання, високий рівень зосередженості, її тривалість і стійкість, висока чутливість до подразників, здатність сприймати неточності, відхилення, незвичайність та унікальність властивостей об'єкта, здатність помічати зв'язки між ознаками, яких формально не існує, здатність сприймати комплексно, помічаючи головне, істотне, уміння звільнитися від фіксованої установки, сприймати самостійно і неупереджено. Вона, немов би вбираючи навколишнє, становить цілісну картину побаченого [4].

Найбільш яскравим і типовим проявом креативності, на нашу думку, є уява і фантазія, які у креативних особистостей відрізняються незвичайністю, жвавистю і неадекватністю, крайньою фантастичністю та образністю. Креативній особистості притаманний високий рівень емоційності.

Креативність вчителя музичного мистецтва - це відмінна риса професійної діяльності, розвиток якої передбачає наявність об'єктивних (соціальних, матеріальних, особистісних) передумов, умов для творчості і формування комплексу ключових здібностей до творчої

самореалізації особистості і професійних компетенцій. Умовою розвитку креативності є створення і впровадження особистісної професійної траєкторії, ціннісної системи, отримання якісно унікального результату, що відрізняється новизною і є головним досягненням творчої діяльності вчителя музичного мистецтва. Така діяльність вимагає постійної готовності до пошуку індивідуального «творчого стилю», використання оригінальних технологій, технік, механізмів, включення в різні види діяльності, в яких можливі нестандартні ситуації. У такому творчому процесі необхідно знаходження нового способу дії, неповторного і конкретного, він вимагає постійної напруги і готовності до пошуку.

На сьогодні в ряді педагогічних вузів України для студентів мистецьких спеціальностей введена спеціалізація «режисура музично-виховних шкільних заходів». Це обумовлено вимогами сучасного освітнього процесу: шкільний музично-виховний захід, масове шкільне свято, концерт розглядається в контексті інших видів мистецтва: музики, образотворчого мистецтва, хореографії а також літератури, інтегрує їх зміст у досягненні і розумінні нової ідейно-художньої якості образу в сценічному мистецтві. Актуальним є проведення шкільних свят в театралізованій формі, яка поєднує в собі музично-виконавську, словесну, акторську, хореографічну діяльність у межах музичних дитячих вистав, капусників, літературно-музичних композицій, фестивалів, тематичних свят тощо.

В Україні режисура музично-виховних шкільних заходів – мистецтво молоде. На даному етапі тільки формується система педагогічних принципів та методичні аспекти виховання і підготовки режисерів-постановників творчих дитячих заходів.

Практика розвитку креативності майбутнього вчителя музичного мистецтва в Вінницькому державному педагогічному університеті найбільш яскраво реалізується в рамках таких навчальних предметів,

як «Акторська майстерність», «Теорія і практика режисури», «Режисура музично-виховних дитячих заходів», «Основи виконавської майстерності», «Основи театральної педагогіки». Театральне мистецтво володіє необмеженим педагогічним потенціалом – це особливий, синкретичний, цілісний художній погляд на оточуючий світ. Воно формується в контексті інших видів мистецтва: музики, образотворчого мистецтва, хореографії, а також літератури, інтегрує їх зміст у досягненні і розумінні нової ідейно-художньої якості образу в сценічному мистецтві, воно є одним з унікальних факторів розвитку креативності особистості.

Дисципліни «Основи акторської майстерності», «Основи виконавської майстерності», охоплюють питання сценічної теорії і практики, опанування артистичною технікою за «системою Станіславського». Мета курсів – засвоєння студентами знань з історії та теорії акторської майстерності та формування практичних виконавських навичок з техніки застосування засобів сценічної виразності: тіло, голос, психофізичні дані. У процесі вивчення даних дисциплін студенти оволодівають процесом органічної дії, переборюючи несприятливі умови публічної творчості, застосовують набуті сценічні навички в практичній виконавській діяльності.

В процесі вивчення дисципліни «Теорія і практика режисури». студенти оволодівають процесом органічної дії, засвоюють комплекс вправ та тренінг, спрямований на розвиток творчих здібностей та вміння керувати творчим процесом.

Дисципліна «Режисура шкільних музично-виховних заходів» є логічним завершенням «театрального» блоку дисциплін і має за мету надати педагогічне спрямування знанням, які студенти отримали з «Основ акторської майстерності», «Теорії і практики режисури», «Основ виконавської майстерності». Метою вивчення курсу є набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок організації

шкільних музично-виховних заходів. В результаті вивчення навчальної дисципліни у студентів формуються навички організації й проведення різноманітних музично-виховних заходів, концертів, театралізованих вистав.

Отже, основними завданнями вказаних навчальних дисциплін є підготовка студентів до активного творчого музично-виховного процесу в загальноосвітній школі, виявлення потреб в особистісно-професійному зростанні, нестандартному виконанні навчальних завдань, стійкому їхньому інтересі до саморозвитку, самовдосконалення й професійного самоствердження та готовності до педагогічної діяльності.

Під час педагогічної практики студенти влаштовують покази сценічних фрагментів музично-виховних заходів, допомагають в організації театралізованих концертних програм, музично-літературних композицій, фольклорних свят та обрядів, розважальних дитячих конкурсів, тематичних шкільних свят.

Враховуючи зазначене вище, креативність учителя музичного мистецтва можна трактувати як його здатність до індивідуального, неповторного, музичного, особистісного та професійного самовираження.

Висновок. Педагогічне керівництво розвитком креативності може проходити за різними напрямками. Однак в будь-якому випадку не можна не враховувати, що це не є сумарним продуктом дії різних психічних процесів і приватних здібностей, а інтегративно-комплексною освітою. Тому будь-яке завдання, спрямоване на розвиток креативності майбутнього вчителя музичного мистецтва має забезпечувати йому не тільки сприйняття і переробку інформації, а й породження широкого спектру творчої діяльності.

Список літератури:

1. Павлюк Р. Критеріальна готовність майбутніх вихователів до використання казки при навчанні іноземної мови дошкільників // Наукові здобутки студентів і магістрантів – школі XXI століття: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 14-15 березня 2006 року. – Полтава: ПДПУ, 2006. – С.16-17.
2. Львова Ю.Л. Творческая лаборатория учителя: книга [для учителя] / Ю.Л.Львова. - М.: Просвещение, 1992. - С. 2.
3. Трик Х.Е. Креативность как процесс. – М.: Наука, 1987.-С.19-29.
4. Морозов А.В., Чернилевский Д.В. Креативная педагогика и психология: Учебное пособие. – М.: Академический Проект, 2004.- С.29.